

AZ AUTONÓMIA MÁSIK PILLÉRE
Beszélgetés Kali Sándor
volt elemi iskolai főtanfelügyelővel

Kali Sándor bácsi nyolcvan fele járhatott már, amikor 1981-ben kolozsvári lakásán felkerestem. Elemi iskolai főtanfelügyelő volt a kolozsvári tankerületben a háborút követő években, s válaszai épen megőrzött szellemi képességekre, jó memóriára vallottak. Számomra a beszélgetés külön érdekessége, hogy fényt vetett az intézményes önállóságnak az új kisebbségpolitikán túli, a felekezeti oktatásban gyökerező előzményeire.

– *Kali bácsi melyik tanítóképzőben végzett?*

– 1918-ban végeztem Nagyenyeden, a Református Tanítóképzőben. Az azelőtti négy gimnáziumot pedig Marosvásárhelyen. Tulajdonképpen maroszséki vagyok, mezősámsondi születésű. A képző elvégzése után oda kerültem vissza Vásárhely mellé, Udvarfalvára tanítónak. Ott tanítottam vagy 21 évig. Azután költöztem Kolozsvárra, mégpedig úgy, hogy a református iskoláknál megüresedett két tanítói állás és érdeklődtem, hogy nem kaphatnám-e meg én. Illes Gyula volt akkor az egyházkerületnek a tanügyi fővezetője.

– *Szóval az egyháznak megvolt a tanügyi autonómiája?*

– Tessék várni! Én 1940-ben kerültem a református egyházkerü-

● **GYORSLAPOZÓ**

hatályon kívül helyezte. Így jogot kaptak magánvizsgáztatásra, bizonyítványok és anyakönyvek láttatásának mellőzésére stb.

D) Természetes, hogy az állam által gyakorolt ellenőrzés is azonossá vált ezen iskoláknál a teljesen állami intézetekével.

1) Nincs vagy alig van olyan felekezeti iskola, ahol ne tanítana

lethez, tanügyi tanácsosféleként, ott szolgáltam egészen 1944-ig, mint az észak-erdélyi református iskolák főfelügyelője. Az autonómia bizonyos mértékig megvolt, mégpedig abból a szempontból, hogy a református iskolák külön tantervet készíthettek, ami tartalmilag nem léphette túl az állami tantervet, de abban tág lehetőségek voltak azért arra, hogy a saját egyházi, vallási vonatkozású anyagokat is belefoglalhassák. Tehát bár állami felügyelet alatt állottak a felekezeti iskolák, mert állami tanfelügyelők, revizorok látogattak minket, önállótanok mégsem voltunk. Közben az egyházkerület is a maga felügyelőivel ellenőrizte, irányította az iskolákat.

– *Lássuk részletesebben, miben is állt az iskolák önállósága?*

– Tankönyveket írhattunk, de ezeket használat előtt az állami hatóságok, a minisztérium jóvá kellett hogy hagyja. Azért eléggé szabadon állíthattuk össze a könyveket, és az egyházi elgondolások érvényesülhettek bennük teljes mértékben, azt lehet mondani. Persze magyarkodásról, efféléről nem lehetett szó, de mondjuk bizonyos mértékig érvényesülhettek azok az elgondolások amelyek szükségesek voltak népünk céljainak a tisztázására, népünk irányítására. Iskolán kívül is, mert a szülők is kézbe vették, olvasták azokat a könyveket, sok mindenről értesülhettek belőlük. Jók voltak.

– *Szóval a tankönyvek. Ezen kívül pedig ugye tanácsadói is voltak az egyháznak, amolyan, nem hivatalos tanfelügyelők, akik látogatták az iskolákat, és inkább segítettek, mint felügyelőködtek...*

más vallású tanerő is. 2) Nincs olyan felekezeti iskola, ahol ne volna több kevesebb más felekezethez tartozó tanuló. Bizonyos helyeken, ahol hiányzik a hasonló állami iskola, s valamely iskolatípus valamely felekezet birtokában van, az illető iskolába egészen nagy számú másvallású tanuló jár.

F) Ha még tekintetbe vesszük azt is, hogy a felekezeti román

– Felügyelősködhettek is, mert az iskolák csak úgy fejlődhetnek, ha az irányítás és a felügyelet komoly volt.

– *Ki rendelkezett a pénzzel?*

– Nem ismerheti annyira az akkori egyházi szervezetünket, hogy tudhassa: az egyházkerületnek bizonyos pénzkerete volt az iskolák fenntartására. Úgynevezett egyházadót szedtünk a hívektől, ezt az egyházközségek beküldték az egyházkerülethez, és ezeket az összegeket a tandíjakkal együtt főleg az iskolák fenntartására fordítottuk.

– *Úgy tudom, a református egyház valamivel szegényebb volt a katolikusnál. Kevesebb iskolát tartott-e fenn?*

– Ezt nem tudnám így megmondani. Ahol lehetett, mindenütt nyitottunk iskolát. Persze kétféle iskolánk volt: nyilvánossági jogúak és nyilvánossági jog nélküliek. Azért folyt a harc, hogy amelyiknek nem volt meg, az hogyan tudná megszerezni a nyilvánossági jogot, mert borzasztó kötöttséget jelentett annak hiánya. A nyilvánossági jogú iskoláknál például a vizsgáztatás az iskolafenntartó egyházközség vezetőségének joga volt, a többi iskolánál pedig állami kiküldöttek jelenlétében folyhattak le év végén a vizsgálatok és azok véleményétől függött, hogy megkapja-e a nyilvánossági jogot az iskola vagy sem.

– *Vizsgázni mikor vizsgáztak akkoriban?*

– Vizsgázni tulajdonképpen az iskolákban minden osztályból kellett, de a nyilvánossági joggal rendelkező iskolák záróvizsgái

● GYORSLAPOZÓ

iskolák tantestületének számottevő része tagja és tevékeny harcosa a munkáspártnak, világnézetében ennek ideológiáját követi, *különbség* csak a következőkben van:

1) Az anyagi alapok, épületek, amelyek az egyházak tulajdonát képezik. 2) Anyagi előnyök, melyek bizonyos terhek nem viselése folytán állottak elő és tehetősebb tanulók odasereglése

inkább ünnepélyes külsőségek közt történtek, és ünnepélyszámban is mentek. A nyilvánossági jog nélküli iskolákban pedig, minden osztályban, minden növendéket komolyan le kellett vizsgáztatni, az illető osztály anyagából.

– *Miért tagadta meg az állam a nyilvánossági jogot bizonyos iskoláktól?*

– Akadt olyan iskola, hogy minden feltétele megvolt, mégsem kapta meg. Volt olyan is, amely csak tengődött-lengődött, mégis megvolt a nyilvánossági joga. Természetesen, hogyha az állami hatóságok által megállapított hiányokat pótolták valamelyik iskolánál, akkor már könnyebben hozzájuthattak esetleg a nyilvánossági joghoz. De inkább azon voltak, hogy akadékoskodjanak...

– *A református iskolák közt melyikből volt több?*

– Nyilvánossági jogú volt több – elemi iskolai viszonylatban. A gimnáziumokról nem tudok biztosat mondani.

– *Három fő egyházi iskolahálózat létezett: a református, a katolikus és az unitárius. Melyikbe járt a legtöbb gyerek?*

– Azt hiszem, hogy ezt így megmondani egyikünk sem tudná, évenként változhatott a létszám, aszerint, hogy hány gyermek iratkozott be. Tudniillik bizonyos községekben fennállott a felekezeti és az állami iskola is. Aztán a szülők oda íráthatták a gyereket, ahová akarták. A felekezeti iskola inkább vonzotta a szülőket, s a gyermekeket, mert tudták, hogy ott a saját hitvallásuk szerinti oktatásban, nevelésben részesülnek. Ahol kétféle iskola volt, ott mindig

folytán. 3) Bizonyos bürokratikus kapcsolatok, amelyek az úgynevezett fenntartó egyházzal még fennállnak. 4) Olyan kiküszöbölendő feltételek, amelyek a tanszemélyzetet és a tanulóifjúságot az állammal szemben igazságtalanul előnyösebb vagy hátrányosabb helyzetbe hozzák.

Ma valamennyi úgynevezett iskolafenntartó egyháznak a fe-

harc folyt a kettő között. Ahol csak állami iskola létezett, ott rendszeren román igazgatók vezették az iskolát, és nemegyszer vétettek a szülők meggyőződése ellen. Éppen ezért nagy propagandát nem csinálhattak ezek az állami iskolák a maguk részére, mert tudta mindenki, ha megszűnik a felekezeti iskola, akkor ilyen sorsra jutnak a magyar szülők gyermekei az állami iskolákban.

– *Az állami iskolák fő tanítási nyelve a román volt. Folyt-e az elején az alsóbb osztályokban anyanyelvű oktatás is az állami iskolákban?*

– Az alsóbb osztályokban folyt. A felsőbb osztályokban azonban a magyar nyelv teljesen kiszorult a tanításból. A történelmet, földrajzot már alsóbb osztályban is románul kellett tanítani.

– *Szóval magyar tanítókat is alkalmazott az állam?*

– Azoknak tökéletesen kellett tudni románul.

(Olvasom az 1946-os lapokban, hogy úgynevezett anyanyelvi óra a felsőbb osztályos tantervben is szerepelt a háború előtt, azt azonban nemigen vette komolyan senki. Kali Sándor megjegyezte, hogy „a mai (1981) fakultatívitás ehhez hasonló elvetélt kísérlet, a régi kudarcból tanulni kellett volna.”)

– *Térjünk vissza akkor a felügyelői feladatokhoz.*

– A háború idején iskola-felügyelő voltam, fölöttünk álltak az egyházkerület tanügyi tanácsosai. Főleg az iskolák szervezésével voltam elfoglalva, rengeteg iskola maradt tanító nélkül városon, ezeket szakemberekkel kellett ellátni. Rengeteg anyaországi pályá-

● GYORSLAPOZÓ

lekezeti iskolák személyzete fölötti rendelkezési joga mindinkább illuzórikussá válik. A tantestület mindinkább állami tisztviselő, szolgálati és fegyelmi viszonya az állammal szemben kötelezi törvényesen, minden más ettől eltérő viszony vagy kötelezettség komplikációt okoz, amely megnehezíti a tanügyi jómenetét, és csupán az államosítással fog kiküszöbölődni. Ilyen

zó érkezett, de azok másképp képzeltek el az itteni elhelyezkedésüket, s mihelyst rájöttek, hogy szegényebb viszonyok között élünk, kevesen maradtak itt. Bizony sok munkába telt, amíg minden elemi iskolát el tudtunk látni tanítóval. Végeztem ezen kívül irányító munkát is, felügyeletet. Ezt folytattam 1945 után. Inspector generalnak, elemi iskolai főfelügyelőnek neveztek ki 1945. január 1-től. Fizetést keveset kaptunk. Az iskolai munka tulajdonképpen 1944 novemberében indulhatott meg. Akkor újból rengeteg iskola maradt tanító nélkül. Sok volt a feldúlt épület, amit rendbe kellett szedni. Szóval 1944 őszén és a télelőn sok érdemi iskolai munka nem folyhatott. 1945 a munka dandárját még mindig a romeltakarítás jelentette. Özönlöttek vissza a menekülésből az emberek. Azok szinte mind Kolozsváron mentek keresztül a Székelyföld felé. Jöttek naponta százan is, hogy mi lesz velük? „Hát mi legyen? Itt maradtok és kész! Hol szeretnél letelepedni?” – kérdeztem. Ezen meg ezen a vidéken. Írtunk az ottani tanfelügyelőnek, akiket mi annak neveztünk, de inkább vezető tanítók voltak, akiket megbízunk azaz, hogy tanfelügyelő hiányában rendezzék a hazatérők elhelyezkedését. Megírtuk hát kinek-kinek a leghőbb vágyát, de hozzátettük: „Nézd, nem tudjuk, mi ott a helyzet (különösen a Székelyföldről tudtunk keveset), de valahol telepedjete le, itt kell maradni, ne meneküljete!” De sokan kinn maradtak, mások elpusztultak...

– *Az MNSZ irányította mindezt, ugye?*

– Az MNSZ vette át a kulturális ügyek intézését, főleg Balogh

a felekezeti iskolák tanszemélyzetének ugyanazon felekezet-hez való kötelező tartozása (ezt az egyház sokszor áthágni kénytelen); a felekezeti iskolák tanszemélyzetének kényszerítése, hogy csak azonos vallású vagy áttért nőt vegyen feleségül stb. A felekezeti iskolák más vallású tanulóival szemben is megnyilvánul gyakorta a diszkriminálás olyan formában, hogy

Edgár. Tanárhiány volt. Az épülethiány nem érződött addig, amíg a román iskolák vissza nem telepedtek, sok volt a bonyodalom.

– *A tanfelügyelőség munkájában a kezdetektől részt tetszett venni.*

– A tanfelügyelői megbízásokat az MNSZ adta, állami elismerés még nem volt. Nem is beszélve Szilágy megyéről, ahol külön bélyeget is adtak ki, s effélék történtek (elneveti magát). Az akkori vármegyék élére állítottunk egy-egy vezető embert, akit tanfelügyelőnek neveztünk. Ezek intézték a vármegyei ügyeket, panaszaik a tankerülethez folytak be, de jöttek jó hírek is, aminek örvendtünk. Minden jelentésüket Kolozsvárra terjesztették be, tehát minden romániai iskola központja volt. A dél-erdélyi kérdéseket rendezni roppant nehéz volt, mert más hatalom alatt állottak, s bizony megtörtént, hogy lélekben is nehezen szabadultak a beidegzettségek uralma alól. Hadházy mint tankerületi főfelügyelő (régii megnevezéssel főigazgató) a gimnáziumokért is felelt. Én az elemi iskolákkal foglalkoztam. Nagy vonalakban sikerült átmenteni az elemi iskolákat. Persze felszámolódott a kétféleség, nem létezett már nyilvánossági jogú és nyilvánossági jog nélküli iskola, hanem mindenik egyforma volt. Már az első időkben rendeződött a tanítóság anyagi ügyeinek a kérdése, amennyiben a felekezeti tanítók is ugyanazt a fizetést kapták az államtól, mint az állami tanítók. Szegényesen tengődtek, de megvoltak az emberek. Kezdetben éhezünk is, de azt átvészeltük. A visszacsatolás után a volt dél-erdélyi-

● GYORSLAPOZÓ

több tandíjat fizetnek, kevesebb vagy kisebb engedményt, jutalmat, ösztöndíjat kapnak stb. (...) De mint a fentiekből is láthatjuk, a felekezeti iskolák államosítása nemcsak hogy nem fog különösebb zökkenőt okozni, hanem észrevehető is alig lesz, mert már nagyrészt evolúciós úton megvalósult (*RMSZ – márc. 27.*) ● A felekezeti iskolák államosítása védelmében

ek is igyekeztek kapcsolódni az észak-erdélyi tanítók lelkületéhez, ugyanazt a célt szolgálták, ugyanazokkal az eszközökkel. Krassó-Szörény megyében is voltak iskoláink.

– *Osztatlan iskolák?*

– Egytanerős iskola is volt elég. Sok. Nem lehetett másképp. Húsz gyerekek kellett legalább lennie ahhoz, hogy egy tanerőt ki-nevezhessenek. Szórvány vidéken sok volt belőlük.

– *Sikerült-e elérni azt, hogy a magyar gyerekek magyar iskolába járjanak?*

– Csak általában mondhatjuk ezt el. Néhol olyan távol volt az iskolát fenntartó község a falusi gyerek lakóhelyétől, hogy az nem járhatott be. Autóbuszjárat nem volt akkoriban. De általában azért igyekeztünk megteremteni a lehetőséget.

Kolozsvár, 1981.

KIEGÉSZÍTÉS

Közreadok még egy részletet abból a Kali Sándor-jelentésből, amely az 1946-os székelyudvarhelyi kongresszus tanügyi bizottsága számára készült és egy beszélgetéstöredéket kudarcba fulladt lapalapítási kísérletéről. Kezdjük az utóbbival:

1. – Bakó Bélának volt az ötlete, hogy szükség lenne egy szaklapra, láthatja, Népnevelés volt a címe, amiben a tanítókkal ismeressük az elképzeléseinket, és tanácsot tudjunk adni a tanításra vo-

Gaál Gábor többek közt megjegyzi, hogy azt az oktatás tudományossá tétele követeli meg, s hogy Nyugaton csak mosolyognának azokon, akiket aggodalommal tölt el (V. – márc. 31.) ● Közzéteszik az új iskolaigazgatók névsorát (V. – ápr. 1.) ● Felszeghy Ödön szerint a 178 középiskolából 70 felekezeti, nagyjából hasonló az arány a népiskolák esetében is. A

natkozóan is. 1946 szeptembere a dátuma ennek a példánynak – akkor indulhatott meg. Végül az anyagiakon elcsúszott. Nem sikerült az árat behajtani. Pedig a néptanítóknak nagyobb szükségük lett volna akkor rá, mint a tanároknak, akik főleg városon éltek, s dolgaikat egymás közt is megbeszélhették. A tanítók viszont teljesen magukra voltak legtöbb helyen. Azért is adtuk neki a Népnevelés címet, mert nemcsak az iskolával foglalkoztunk volna benne. A népfőiskolai mozgalom nagyszerű gondolata tanítókoromban is kedvenc eszmém volt. Falun könnyebben ment a néppel való foglalkozás, mint városon. Jobban igényelték is. Engem nagyon megragadott a dán, a finn, a svéd népfőiskolák példája. Az alapgondolat az, hogy először műveltté kell tenni az embereket, a felnőtteket is, s csak azután emelkedhet fel a nép politikailag és erősödhet meg gazdaságilag. Miután a dánok megszervezték a felnőttoktatást, minden nemzet mint példára tekintett rájuk.

2. Következzék az 1946-os helyzet mérlegét tartalmazó jelentés részlete:

„Megalakul a Magyar Népi Szövetség tanügyi bizottsága, s nagy lendülettel próbálkozik megbirkózni az akadályokkal. Bukarest-járásának első eredménye a már említett 244901/1945 sz. miniszteri végzés, amely 13 szakaszban igyekszik a magyar elemi oktatásügynek (kedvező) helyzetet teremteni. Ma már sok szempontból túlhaladott rendelkezéseinek legnagyobb jelentősége, hogy a magyar tanügyet kiemeli az Anghelescu-törvény átka alól, gyakorlatban

● GYORSLAPOZÓ

készülő államosítás a de facto helyzetet de jure-vá teszi, mindössze ennyi a változás (*V. – ápr. 4.*) ● Felszeghy Ödön lemondott az államtitkárságról, a pár napja kinevezett új közoktatásügyi miniszter Vasilichi Gheorghe elfogadta lemondását (*V. – ápr. 30.*) ● Az MNSZ Százas Intézőbizottsága VB-jének ülésén úgy döntöttek, összevonják a népművelési, a tanügyi, vala-

biztosítja a magyar nyelven való oktatást minden olyan helységben, ahol legalább 20 tanköteles magyar gyermek található.

A miniszteri végzés VI. szakaszának eleget teendő, a nemzetnevelésügyi miniszter úr 244901/1945 és 256633/1945. számú rendeletével vármegyénként épületelosztó bizottságokat létesít teljhatalommal felruházva azokat, meg nem egyezés esetén a döntés jogát magának tartván fenn. Ennek a bizottságnak a három székely megyében két magyar, egy román, a többi erdélyi megyében pedig két román, egy magyar tagja van.

A VII. szakasz lehetővé teszi az észak-erdélyi felekezeti tanítók besorolását is, ennek munkájával az állami tanítókat besoroló észak-erdélyi bizottságot terhelik meg.

A dél-erdélyi felekezeti tanítók besorolására külön dél-erdélyi besorolási bizottság létesül, miniszteri megbízás alapján, amely munkáját a miniszteri végzés VIII. szakaszában előírt likvidáló vizsga befejezése után kezdi meg. Ez a bizottság később, a dél-erdélyi állami tanítók besorolására, valamint dél-erdélyi iskolák és tanítói állások számának megállapítására is megbízást nyert.

A kétféle bizottság munkájának eredménye jelzi tulajdonképpen az erdélyi elemi iskolai oktatás külső képét.

Az észak-erdélyi besoroló bizottság általában befejezte munkáját. A munka eredménye számokban kifejezhető.

Számba vették az iskolákba beiratkozott tanulók és ezek alapulvételével állapított meg az iskolák és tanítói állások száma.

mint a sajtó és propaganda ügyosztályokat, a tanügy kapcsán az ideológiai átképzésre és az új tankönyvek megíratására teszi a hangsúlyt (*V. – máj. 5.*) ● Feloszlatták az összes iskolaszékeket, feladataikat időközi bizottságok veszik át. (*V. – máj. 13.*) ● A Nagy Nemzetgyűlés Elnöki Tanácsa a közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Czikó Lőrincet nevezte ki a Fel-

A kolozsvári tankerület észak-erdélyi hét vármegyéjének területén 386 állami elemi iskola és 129 állami óvoda szükségét állapította meg a besoroló bizottság. Legkevesebb állami népiskolánk (6) Beszterce-Naszód megyében van, legtöbb (96–96) Szilágy- és Bihar megyékben. Állami óvodát Beszterce-Naszód megye csak egyet tud felmutatni. Legtöbb (34) Szilágy megyében található.

Beiratkozott növendékek száma az állami elemi iskolákban: 39 647.

Beiratkozott növendékek száma az állami óvodákban: 8295.

Legkisebb a növendékek száma (454 elemi tanuló és 64 óvodás) Beszterce-Naszód megyében, legnagyobb (11 789 és 2472) Szilágy megyében.

Állami tanítói állások száma: 1044.

Állami óvónői állások száma: 157.

Legkevesebb tanítói és óvónői állás (13 és 1) Beszterce-Naszód megyében, legtöbb (286 és 39) Szilágy megyében van.

Egy tanítóra általában 37,9 tanuló esik az elemi iskolákban. Az óvodai arány rosszabb: 52,8.

A kolozsvári tankerület felekezeti elemi iskoláinak statisztikáját a besorolás alapján az alábbiakban közölhetem:

A besoroló bizottság tudomásul vette 100 római katolikus, 249 református, 2 unitárius és 2 evangélikus magyar elemi iskola működését a hét észak-erdélyi vármegyében. Óvodája csak a római

● GYORSLAPOZÓ

szeghy Ödön távozásával megürült vezértitkári tisztségre (*V. – jún. 1.*) ● „A nemzetiségi iskolák tantervével kapcsolatban Czíkó Lőrinc vezértitkár kijelentette, hogy annak minden tekintetben azonosnak kell lennie a román iskolák tantervével, az illető iskola tanítási nyelvére fordítottnak” (*V. – jún. 9.*) ● A Szovjetunió felére csökkenti Románia jóvátételi kötelezettsé-

katolikus és református egyháznak van: római katolikus 10, református 4.

A kolozsvári tankerület észak-erdélyi hét vármegyéjében a besoroló bizottság megállapítása szerint szükséges állami és felekezeti iskolák és óvodák összes száma vármegyénkénti megoszlása: Kolozs – 153, Bihar – 208, Szilágy – 238, Szatmár – 163, Beszterce-Naszód – 17, Máramaros – 26, Szolnok-Doboka – 75, e terület állami és felekezeti elemi iskoláinak és óvodáinak száma tehát 882. Az állami elemi iskolák és óvodák, valamint az állások szervezési engedélye a Monitorul Oficial folyó évi... számában megjelent 53494/1946. sz. miniszteri végzéssel elintézését nyert, törvényesítésére vonatkozó intézkedések folyamatban vannak. A felekezeti elemi iskolák és felekezeti óvodák, valamint a felekezeti állások megállapítására vonatkozó miniszteri végzés ez ideig nem jelent meg.

A 882 magyar intézetbe beiratkozott összesen 80 025 növendék, a besorolási bizottság munkájának megindulásáig. Ezek vármegyénként a következőképpen oszlanak meg: Kolozs – 14 125, Bihar – 16 695, Szilágy – 24590, Szatmár – 14 977, Beszterce-Naszód – 1118, Máramaros – 1945, Szolnok-Doboka – 6575. A besorolásnál a múlt évi szeptember havi beiratkozási állapot vétetett tekintetbe. Év végére a létszám 85 113-ra emelkedett.

Ezen elemi iskolai és óvodai tanulószereg oktató nevelésének ellátására tanítói és óvónői állások száma 1999-ben állapított meg a besoroló bizottság által. Ezek vármegyénkénti megoszlása: Kolozs

gét (V. – jún. 10.) ● Államosították a kulcsiparágákat és intézményeket (V. – jún. 13.) ● Államosították az iskolákat Magyarországon (V. – jún. 18.) ● *Törvényerőre emelkedett az új tanügyi reformtörvény* „Az elemi iskolai oktatás kötelező és ingyenes. Az első négy év általános és kötelező. Az elemi iskolai tankönyvek egységesek lesznek az egész országban. (...) A kö-

– 397, Bihar – 450, Szilágy – 557, Szatmár – 364, Baeszterce-Naszód – 32, Máramaros – 51, Szolnok-Doboka – 148. Az 1999 állásra végeredményben 2163 tanerő nyert alkalmazást, a többletet a betegszabadságon levők vagy a tankerülethez, tanfelügyelőségekhez miniszteri jóváhagyással szolgálattételre berendelt tanerők helyettesítői teszik.

A működő tanerők közül az észak-erdélyi besoroló bizottság szerzett jogaik alapján 1555-öt sorolt be ez ideig. Ezek vármegyéenkénti megoszlása: Kolozs – 344, Bihar – 336, Szilágy – 396, Szatmár – 320, Beszterce-Naszód – 21, Máramaros – 48, Szolnok-Doboka – 90. A be nem sorolt 608 tanítónak és óvónőnek az 1945. évben szerzett oklevele van, vagy oklevél nélküli.

A dél-erdélyi besoroló bizottság még csak a felekezeti tanerők besorolását végezte el, de sem az állami tanítók besorolására, sem az iskolák és tanítói állások számának megállapítására vonatkozó munkálatait nem fejezhette be. A múlt iskolai évben tehát a mutatózó szükségletnek megfelelően, létesítettünk magyar iskolákat, és állapítottuk meg a tanítói állások számát is. Dél-Erdélynek a kolozsvári tankerülethez tartozó hat vármegyéjében beiratkozott összesen 16287 magyar gyermek, ebből 15 426 az elemi iskolába, 861 az óvodákba. Az oktatás céljaira 230 elemi iskola (161 állami, 69 felekezeti) és 15 óvoda (14 állami és 1 felekezeti) szolgált. A nevelői szolgálatot 509 tanerő látta el, ebből 351 állami, 158 felekezeti tanító. Az óvodákba mindössze 21 állami és 3 felekezeti

● GYORSLAPOZÓ

zép fokú oktatás négyéves és négy típusú iskolát foglal magába, ezek a líceumok, pedagógiai iskolák, technikai iskolák és szakiskolák. A líceumokban a felsőoktatás részére készítik elő a tanulókat. A pedagógiai iskolákban a tanítókat és gyermekóvó tanszemélyzetet, a technikai iskolákban a termelés számára szükséges középfokú kádereket képezik ki. A technikai iskolá-

óvónő nyert alkalmazást. Az elemi iskolákban 30,3, az óvodákban 35,8 tanuló esik egy-egy tanerőre.

Észak-Erdély és Dél-Erdély elemi iskoláiba és óvodáiba beiratkozott összes tanuló száma: 96 310. Ebből az elemi iskolába 86 279, az óvodába 10 031 növendék iratkozott be.

Észak- és Dél-Erdélyben összesen 969 elemi és 158 óvodánk áll a magyar tanügy rendelkezésére. Ezekben az intézetekben a múlt tanévben összesen 2696 tanerő végezte az oktatói, nevelői munkát.

Nem lekicsinyelendő számok ezek. A fejlődés lehetőségeit is magukba foglalják.”

kat a szükségleteknek megfelelően az ország különböző vidékein szervezik meg. A technikai iskolák lehetnek ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi, egészségügyi, közigazgatási stb. iskolák. Tanfolyamuk négy évig tart. A szakképesítő iskolákat a vállalatok mellett szervezik meg. Céljuk szakképzett káderek nevelése. A technikai iskolák, valamint a szakképesítő iskolák